

tionen holdtes, nemlig den, at Forpagteren skulde jevne Muldvarpeflod om Foraaret. Jeg skal dog ikke opholde mig længere ved disse Baga-teller. Jeg anfører dem kun for at vise, at Bondestanden paa denne Maade ikke har nogen fri Raadighed over Jordernes Drift, og derfor troer jeg, at det var ønskeligt, om der kunde skee en Forandring heri. Med Hensyn til Fæsteforholdet skal jeg endnu tillade mig at bemærke, at ikke alene Indfæstningen i den Tid, hvori jeg har levet, er stegen til det 4—5dob-belte — jeg veed saaledes af Erfaring, og det ikke fra eet, men fra flere Steder, at man ikke har undseet sig for at tage 4,000 Rd. i Ind-fæstning, hvor den før kun var 700 Rd. —, men at ligeledes Landgilden er stegen i samme Forhold, og at man har taget 30 Tønder Korn foruden 60 Rd. i Penge i Landgilde, hvor den før kun var 9 Tønder. Jeg troer, at der heri ligger saa Meget, at man kan see, at det virkelig er et Hafardspil, og at der derfor er al Grund for den høie Regjering til at gribe ind. Jeg troer, at det af Alt, hvad jeg her har anført, vil vise sig, at der virkelig er nogen Ubillighed fra en vis Side tilstede, og at Bondestanden er udsat for Vilkaarlighed, navnlig ved Indførelsen af tem-melig vilkaarlige Bestemmelser i dens Fæste-breve, og dette er et Punkt, som man ikke her kan undlade at tage Hensyn til, naar Talen er om de uheldige Forhold, der finde Sted paa Fæstegodsferne. Det er nu en almindelig Clau-sul i Fæstebrevene, at Fæsteren skal svare alle Skatter og Afgifter, hvad enten samme paa-hvile Eieren eller Fæsteren. Dette er natur-ligviis et Contractsforhold, men om det dog ikke kommer i Strid med de Love, som her ere vedtagne, kunde vel være et Spørgsmaal, hvorpaa jeg dog ikke her skal gaae videre ind. Jeg har havt Veilighed til som Voldgiftsmand i Afsløningscommissioner om Hoveri, Wgt-tjørfler, Pligtarbejde o. s. v. at see ikke saa, men mange Fæstebreve, der have lydt paa, at der blev frataget den, som fæstede Gaarden, en 6—8 Tdr. Land, medens han dog tilplig-tedes at svare alle kongelige Skatter og alle Communeafgifter efter det Hartkorn, som Gaar-den tidligere havde havt. Det er dog et tem-melig stærkt Stykke. Vel er det i saadanne Fæstebreve undertiden tilføjet, at der for denne

Byrde, der saaledes paahviler den, der fæster Gaarden, er godtgjort ham nogle Tdr. Byg i hans aarlige Landgilde, men vel at mærke er der paalagt den nye Fæster en halv Snees Tønder mere i Landgilde end tidligere. Man seer deraf, at, hvis det bliver ved at gaae saa-ledes, vil virkelig hele Bondestandens — jeg siger ikke alene Fæstebondens, men ogsaa Selv-eierbondens — Penge paa den Maade komme til at gaae over til en heelt anden Side, og der vil derved fremkomme et stort statsoecono-misk Tab. Nu kan man vel herimod sige — og det er en Bemærkning, som jeg vil tillade mig allerede her at imøbegaae, da jeg venter, at den høitærede Indenrigsminister vil frem-søre den —, at Fæstebonden jo dog er beslyttet i denne Henseende, og at der ikke er lagt ham noget hindrende Vaand iveien for at drive sin Jord saaledes, som han ønsker. Fæsteloven af 19de Februar 1861 siger jo vel, at de Byg-ninger, der opføres, som ere hensigtsmæssige og forsøge Værdien af Eiendommen, skulle er-stattes, og at Draining, Mergling og kort sagt alt Muligt skal godtgjøres, forsaavidt Fæsterne ikke have faaet Frugterne deraf. Men, mine Herrer, denne Fæstelov, som jeg, inden den udkom, arbejdede paa at faae forandret til at gaae i en heelt anden Retning, har i mine Tanker gjort mere Skade end Gavn; thi vel staaer der i dens sidste Paragraph, at Con-tracter, der indgaaes, som ikke ere stemmende med dens Forrifter, ere uheldige, men denne Bestemmelse kan let omgaaes. Den eneste Pa-ragraph i denne Lov, som har nogen Værdi, er egentlig den, som siger, at der skal betales saa Meget tilbage af Indfæstningen, som svarer til, hvad der mangler i en Fæstetid af 30 Aar; men denne Bestemmelse faaer alene Betydning i det Tilfælde, hvor Fæsteren og hans Kone dør og efterlade sig smaa Børn, som ikke selv kunne overtage Gaarden, naar disse da have en for-nuftig Mand til at staae som Værge for dem. I saa Fald bliver den anvendt; men, naar en Enke s. Ex. gifter sig, saa er det bitterligt, at der bliver ligvideret, og at der maa gives Af-tald paa hlin Net. Jeg veed nu vel, at Bonde-standen ogsaa har en Beslyttelse i den tidligere Fæstelovgivning om Synsforretninger, nemlig Forordningen af 8de Juni 1787 § 5, men